

SPP

při přípravě a v průběhu taktických cvičení

SPP je účinným nástrojem vlivu strany na všechny příslušníky ČSLA. Je jí nutné organizovat a rozvíjet tak, aby odpovídala náročným požadavkům vojenské politiky strany a zabezpečovala kvalitní plnění úkolů RMNO, zejména zvyšování úrovně bojové a mobilizační pohotovosti, politního výcviku, upevňování morálně politického stavu a vojenské kázně.

Plnění těchto úkolů i na taktických cvičeních kromě jiného vyžaduje od všech velitelů, náčelníků, politických pracovníků a stranických organizací poznat v plném rozsahu zásady SPP; na základě těchto znalostí uplatňovat v konkrétní činnosti na cvičení její principy a usilovat o to, aby SPP byla trvalá, cílevědomá a úzce spjatá s úkoly, které vojska a štáby na taktickém cvičení plní.

Její hlavní poslání na taktickém cvičení je udržet vysoký morálně politický stav a kázeň a tak zabezpečit kvalitní splnění všech úkolů cvičení.

V praxi je SPP realizována zejména podle toho, jaký prostor pro ni zabezpečují velitelé a jak se osobně na její realizaci podílejí, i podle toho, jaké odpovídající formy a metody SPP jsou v určitých obdobích používány.

Volbu forem SPP u vševojskového útvaru budou kromě jiného ovlivňovat i konkrétní druhy cvičení.

V rámci přípravy velitelů, štábů a jednotek se konají u vševojskového útvaru taktická cvičení, taktická cvičení s bojovou střelbou a velitelsko-štabní cvičení

(na mapách nebo v terénu). Každý druh cvičení má pak vliv na rozsah, formy a metody SPP jak při přípravě, tak i v průběhu samotného cvičení. Je tomu tak proto, že se podle druhu cvičení mění jak subjekt, tak i objekt SPP.

Hlavní rozdíl v organizování SPP na velitelsko-štabních cvičeních oproti taktickým cvičením je v tomto.

Na taktických cvičeních, kdy jsou prováděny celé jednotky a útvary i s posilovacími prostředky, probíhá SPP na základě vytvořené, konkrétní taktické situace. Její hlavní činnost směřuje k jednotkám až k jednotlivcům a zvláště tam, kde je nejsložitější situace. Podkladem pro SPP je situace jednotek. SPP zabezpečuje úkoly, které byly nejen přijaty a vydány podřízeným, ale které budou vojska opravdu realizovat. Zároveň je možné v relativně krátké době posoudit i účinnost SPP na základě konkrétních výsledků činnosti jednotek. Jejich činnost se maximálně přibližuje skutečné bojové situaci. Z toho vyplývá i volba forem a metod SPP.

Na velitelsko-štabních cvičeních probíhá SPP prakticky po dvou liniích. Jednak podle taktické situace, jak ji rozehrává rozhodčí služba a ovlivňuje rozhodnutí velitele, jednak u vyvedených jednotek, které zabezpečují práci štábů na velitelských stanovištích, a v samotných cvičicích štábech podle skutečných počtů a činnosti. Plánuje se, zpracovávají se úplné dokumenty, předávají se potřebná hlášení, vydávají se odborná na-

řízení pro politické zabezpečení, avšak na určitém stupni nejsou vykonavatelé, nebo je představuje jen rozhodčí služba nebo štáb.

Proto není možné pracovat na nejnižším stupni až do jednotlivce a posuzovat vliv rozhodnutí a komplexní účinnost SPP u jednotek. Je však možné procvičovat metodiku činnosti politické skupiny a jednotlivých politických pracovníků, slado-

vat jejich práci, vydávat veliteli pokyny pro politické zabezpečení, řídit SPP ve štábech a v zabezpečovacích jednotkách, ovlivňovat rozhodovací proces velitelů a štábů atd.

Probíhá-li tedy na taktickém cvičení SPP v celé šíři od štábu pluku až po jednotlivce v družstvech, pak na velitelsko-štabním cvičení je zaměřena zejména na cvičící štáby a zabezpečovací jednotky.

SPP při přípravě na cvičení

Jedním z důležitých období, které ovlivňuje podstatně výsledky taktických cvičení, je období přípravy na cvičení (přípravné období). Proto se mu také věnuje velká pozornost i při stranickopolitickém zabezpečení cvičení.

Článek 64 Zákl-R-1 stanoví veliteli pluku odpovědnost za politickou přípravu pluku a článek 72 Vševojsk-1-1 odpovědnost za politickou práci v poli. Přesto se ještě najdou velitelé útvarů, kteří veškerá stranickopolitická opatření přenášejí na svého ZVP. I když podle uvedeného článku 72 politickou práci bezprostředně organizuje a řídí ZVP útvaru a tudíž i SPP při přípravě na cvičení a v jeho průběhu, je podle mého názoru potřebné a užitečné, aby od velitele obdržel zásadní pokyny.

Tyto pokyny, které určují k jaké problematice hlavně zaměřit SPP v přípravném období a v průběhu cvičení, může obdržet na poradě zástupců k přípravě taktického cvičení. Dále velitel schválí ZVP útvaru hlavní navrhovaná opatření SPP tak, aby byla v souladu s plánem zabezpečení taktického cvičení, který zpracovává štáb pluku. To je nutné proto, aby se akce neopakovaly a aby podřízení velitelé měli čas na přípravu techniky, materiálu i lidí.

Nebude-li část plánu SPP pro období průběhu cvičení zpravidla úplně konkrétní, bude tomu pro přípravné období právě naopak.

Při zpracování plánu bude ZVP vycházet z organizačních směrnic pro cvičení, z pokynů velitele útvaru a NPO svazku, z organizační struktury útvaru a ze znalostí a zkušeností získaných ze SPP na praporeních cvičeních a na minulých cvičeních útvaru.

Formální úprava plánu může být různá. Vždy však bude obsahovat cíl a hlavní úkoly.

Cíl by měl stručným způsobem vyjadřovat, čeho chceme dosáhnout. Pro plukovní taktické cvičení by mohl např. znít: „Cílevědomou a nepřetržitou SPP velite-

lů, politických pracovníků, základních organizací KSČ a SSM při přípravě i v průběhu taktického cvičení dosáhnout vysoké úrovně morálně politického stavu, kázně a iniciativního plnění úkolů. Tím vytvořit základní předpoklady pro dobré a výtečné splnění všech úkolů cvičení.“

Hlavní úkoly vycházejí pak z daného cíle a mohou obsahovat soustředění úsilí SPP na rozhodující směry činnosti, mobilizaci cvičících, způsob dosažení nejlepších výsledků apod.

Na plukovním taktickém cvičení by mohly být tyto hlavní úkoly:

— Všem příslušníkům útvaru objasnit význam taktického cvičení v současné mezinárodní situaci.

— Cvičením prohloubit třídní a internacionální výchovu, formovat morálně bojové kvality jako vytrvalost, odvahu, samostatnost, psychickou odolnost s důrazem na složitou situaci za podmínek použití jaderných zbraní.

— Upevňovat růst osobní odpovědnosti za plnění povinností v bojových podmínkách.

— Vést komunisty a svazáky s důrazem na funkcionáře k příkladnosti a iniciativě v osobní přípravě na cvičení a ke zdokonalování návyků bojového chování při řešení složitých situací.

— Učit se a zdokonalovat metody a formy SPP v průběhu bojové činnosti za útoku, ve střetném boji a v obraně.

Po obsahové stránce se osvědčuje zaměřit se v přípravném období na přípravu kádru, stranická a politickoorganizační opatření a ideově výchovnou práci.

V přípravě kádru půjde zejména o přípravu velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb, politických pracovníků, přípravu svazáckých funkcionářů, aktivistů a agitátorů a konečně diferencovanou přípravu specialistů. Celkově by měla být SPP organizována tak, aby všichni účastníci cvičení byli pod účinným a nepřetržitým politickým vlivem.

K tomu je nutné, aby ZVP pluku při zpracování plánu SPP spolu se ZVP jednotek posoudili „pokrytí“ celého pluku i jeho jednotlivých skupin (velitelé, komunisté, svazáci, různí specialisté atd.) v období přípravy i v různých obdobích cvičení některou z forem a metod SPP.

Hlavní náplní **přípravy velitelů** (náčelníků) na cvičení jsou vojenskoodborné otázky, které by měly být doplněné i o problematiku SPP zejména z hlediska jejích možných a neúčinnějších forem a metod, na kterých se budou velitelé aktivně podílet.

Mezi nejčastější formy odborné přípravy vševojskových velitelů a štábů při přípravě na taktické cvičení útvaru patří štábní nácvik, komplexní štábní nácvik, velitelská cvičení s veliteli praporů a rot, spojovací nácviky, velitelská příprava všech stupňů s tematikou zaměřenou k problematice cvičení a další. Pro velitele jednotek je velmi účinnou přípravou i účast na předcházejících cvičeních rot a praporů. Osvědčily se i přednášky nebo semináře k nejzávažnějším vojenskooto- retickým otázkám tématu cvičení se štábem útvaru a štáby praporů (včetně politických pracovníků) na štábu svazku. Je to důležité i proto, že dobře připravení velitelé a náčelníci, sladěné štáby, vytvářejí nejlepší předpoklady pro účinnou SPP a zejména pro její kladné výsledky.

Budou-li přijímat rychle reálná rozhodnutí a tato zabezpečovat, včas předávat úkoly podřízeným a vytvářet potřebný čas pro jejich činnost, podstatně ovlivní morálně politický stav podřízených, kteří rozhodnutí budou přesvědčeně, iniciativně a obětavě plnit a zabezpečovat. Tím se i naplní hlavní smysl a cíl SPP na taktickém cvičení.

Pokud se týče práce velitele při organizování SPP, považují za velmi vhodnou formu přípravy semináře pro velitele a štáby praporů a štáb útvaru, ZVP útvaru a pro velitele rot (baterií), ZVP praporů (oddílů) nebo příslušníky politické skupiny. Na seminářích by mohly být rozebrány nejvhodnější formy a metody SPP v různých druzích bojové činnosti, povinnosti a možnosti velitelů k vytváření prostoru pro SPP a dále zevšeobecněny kladné i záporné zkušenosti z organizování a řízení SPP na předcházejících cvičeních. K vedení seminářů je možné vhodně využít i nejzkušenější příslušníky štábu útvaru.

Ke kladnému ovlivňování všech vojáků v rotách a bateriích je účelné připravit aktiv, vytvořený z členů KSČ, výborů SSM a doplněný nejlepšími vojáky (především poddůstojníky). Na přípravě tohoto

aktivu by se měl podílet ZVP praporu spolu se ZVP rot, za účinné pomoci příslušníků politické skupiny útvaru. V průběhu cvičení bude velmi obtížné (nepravděpodobné), že by se podařilo soustředit celý aktiv prvosledových rot. Proto by v době přípravy měli být jeho členové zejména seznámeni s tím, jak pracovat individuálně v různých bojových situacích. Součástí aktivu roty budou i agitátoři čet.

Obsahovou a metodickou **přípravu agitátorů čet** organizuje ZVP útvaru a zpravidla ji řídí propagandista útvaru v rámci pravidelného měsíčního semináře. Zaměřil se v ní především na předpokládaná období a druhy bojové činnosti cvičení a rozebere možnou činnost a formy práce agitátorů v jednotlivých obdobích a fázích boje. Kromě toho ZVP jednotek uskuteční podle požadavků velitelů konkrétní přípravu agitátorů, která vychází z předurčení jednotky a pravděpodobných úkolů, které bude na cvičení plnit.

Důležitou součástí přípravy vojsk na cvičení je diferencovaná **příprava specialistů**. V soudobých podmínkách, kdy je do armády zaváděna stále složitější technika, můžeme obecně říci, že specialistou je téměř každý voják. Přesto však je nutné věnovat zvýšenou pozornost určitým skupinám těchto specialistů. U vševojskového útvaru to budou zejména řidiči, radiisté, průzkumníci, velitelé družstev a další. Formy této přípravy mohou být různé podle konkrétních potřeb: besedy nebo konference s cílem výměny zkušeností, soutěže v plnění norem apod.

Mezi hlavní **straničká a politickoorganizační opatření** při přípravě na cvičení patří členské a veřejné schůze KSČ a SSM, vojenské schůze jednotek a celou útvarové mítinky.

Zpravidla již v plánu práce na měsíc je zabezpečení taktického cvičení hlavní náplní jednání **členských schůzí ZO KSČ**. U mnohých útvarů jsou to veřejné schůze a jsou na ně zváni mladí bezpartijní velitelé a příslušníci štábů, aby se mohli aktivně vyjádřit k přípravě a zabezpečení cvičení i na stranické půdě. Tento způsob, pokud jsou schůze dobře připravené, přispívá k posílení autority základní organizace i posílení vlivu strany v jednotkách. Na těchto schůzích by měli vystoupit s úvodním slovem funkcionáři útvaru, členové CUV KSČ a štábní organizace a seznámit účastníky s úkoly, které útvar čekají, s předpokládaným průběhem cvičení, poukázat na to, co je nutné splnit ještě v přípravném období, na co položit hlavní důraz, vyzvat komunisty a bezpartijní velitele k příkladnosti, aktivitě a podle potřeby i zevšeobecnit některé zku-

šenosti ze cvičení jednotek. Osvědčila se i vystoupení aktivisty PO svazku (zejména u ZO KSC štábu), který předá zkušenosti ze cvičení ostatních útvarů.

Stalo se dobrou praxí, že schůze ZO KSC štábu útvaru probíhá jako první a její příslušníci, zpravidla hlavní funkcionáři útvaru (velitel a jeho zástupci, předseda CÚV KSC apod.) jsou delegováni jako aktivisté na schůze jednotek, kde vystupují s úvodním slovem.

Členských (veřejných) schůzí ZO SSM u jednotek se zúčastňují nejčastěji hlavní funkcionáři praporů a náčelníci druhů vojsk a služeb útvaru. Ti zde aktivně vystupují podle odborného zaměření jednotky, seznamují ji s pravděpodobnými úkoly, ukazují možné problémy a těžkosti, jak jim předcházet a jak je řešit. Z těchto schůzí by měly vzejít i podněty pro závazky jednotlivců a jednotek, pro výzvy ap. co nejlepšímu plnění úkolů na cvičení. Schůze ZO SSM jsou pro velitele jednotek určitou přípravou na vojenské schůze, které patří sice mezi velitelská opatření, kde se však předpokládají i iniciativní návrhy vojáků.

Vzhledem k tomu, že jde o formu, kde se působí na všechny vojáky bez rozdílu je nutné, aby velitel s využitím stranického a svazáckého aktivu získal pro vzorné plnění úkolů celou jednotku.

Na závěr přípravného období je zpravidla organizován **celoútvarový mítink**. V úvodu velitel útvaru (ZVP) zdůrazní význam cvičení, jeho náročnost a hlavní úkoly, které z něho vyplývají pro jednotky. Potom obvykle vystupují zástupci jednotek, kteří seznamují přítomné se sta-

vem připravenosti na cvičení a se závěry, závazky a výzvami, které byly přijaty na veřejných schůzích SSM nebo na vojenských schůzích.

Možné formy a metody SPP, které vyplývají ze stranických a politickoorganizačních opatření při přípravě na taktické cvičení, jsou vcelku známé a řada útvarů je úspěšně realizuje. Méně však velitelé, náčelníci a političtí pracovníci využívají při přípravě na cvičení oblast **kulturně výchovné činnosti**. Jako příklad uvedu tři možné formy využití kulturně výchovné činnosti, se kterými jsem se setkal.

1. Zpravodajský náčelník útvaru spolu s NS praporů organizoval před taktickým cvičením formu soutěže kvíz „Poznej techniku svého nepřítele“. Vybraní jednotlivci od praporů spolu s příslušníky průzkumné čety na obrázcích rozeznávali konkrétní techniku jednotek a útvarů armád USA a NSR, včetně takticko-technických údajů.

2. ZVT útvaru a praporů spolu se zástupcem velitele útvaru pro týl organizovali u řidičů jim podřízených jednotek soutěž ve znalostech obsluhované techniky s důrazem na praktickou údržbu.

3. Velitelé praporů a náčelníci druhů vojsk a služeb ve spolupráci s instruktorem kulturně výchovné činnosti organizovali promítání vhodných výcvikových filmů k problematice cvičení.

Při volbě a realizaci forem a metod SPP při přípravě na cvičení je nutné mít na paměti, že účinnost SPP závisí na promyšlených opatřeních pokud jde o cíl, obsah i čas a že je nutné realizovat opatření tak, aby byla funkční a aby se neopakovala.

Stranikopolitická práce v průběhu cvičení

Na taktických cvičeních půjde o to, aby se veškerá činnost co nejvíce přibližovala skutečnému boji. Proto také SPP bude vycházet především z úkolů, které pro boj vytyčují naše bojové řády (viz Vševojsk-1-1, hlava 3).

Při organizování konkrétní SPP na taktických cvičeních je nutné dále vyjít z charakteristických rysů soudobého boje, jako jsou velká dynamika, rychle se měnící situace, vysoká manévrovost a pohyblivost vojsk, jakož i ze zvláštností, které s sebou přináší různé druhy bojové činnosti (útok, střetný boj, obrana). Podle toho musíme volit i formy a metody SPP.

Dynamika boje vyžaduje orientaci na takové formy a metody SPP, které odpovídají dané situaci a které je možné v průběhu cvičení realizovat. Proto je

nutné připravit plány SPP v průběhu cvičení tak, aby je bylo možné doplňovat, popřípadě i měnit v návaznosti na změny situace.

Soudobé taktické cvičení je komplexní. To znamená, že na něm jsou zpravidla procvičeny všechny základní druhy bojové činnosti.

V **prostoru soustředění (vyčkávacím prostoru pro útok)** půjde o to informovat vojáky o plánovaném úkolu, zabezpečit jeho znalost až do jednotlivce. V rámci toho je seznámit i s předpokládaným nepřítelem, jeho morálkou, s prostorem bojové činnosti, náladami obyvatelstva, zvláště pokud se bude přecházet na nepřátelské území. Předtím bude ještě vhodné hodnotit dosavadní průběh, zobecnit příkladné jednání vojáků a kritizovat ne-

zodpovědnou nebo málo iniciativní činnost. Dále se zaměřit na problematiku rychlého rozmístění a opuštění prostoru, maskování, strážní a dozorcí službu, veškeré materiálně technické zabezpečení, doplnění PHM, kontrolu a opravu vozidel.

Přitom je možné rozvinout širokou škálu forem SPP: stranické a svazácké schůze, porady bojového nebo stranického a svazáckého aktivu, diferencované besedy, plní nástěnné noviny, bleskovky, hodnocení splnění závazků a výsledků krátkodobých soutěží, informace o mezinárodním a vnitropolitickém dění, přehledy tisku, schůzky agitátorů apod. Důležité je, aby veškeré akce byly konkrétní, úderné a vzhledem k nedostatku času stručné a krátké. V této době (po obdržení úkolu pro bojovou činnost) bude také vhodné rozdělit příslušníky politické skupiny k těm jednotkám, které budou plnit hlavní úkoly. Tam budou bezprostředně ovlivňovat SPP, pomáhat ZVP praporu a poznávat situaci u těchto jednotek tak, aby mohli jak přímo zasáhnout, tak i informovat ZVP útvaru. Při některých taktických cvičeních se např. osvědčilo toto rozdělení politické skupiny:

- ZVP útvaru a propagandista (vede zároveň mapu ZVP) na VS,
- předseda CÚV KSČ k praporu na hlavním směru (zpravidla k předem určenému odřadu),
- předseda PV SSM k dalšímu prvoledovému praporu,
- instruktor politické skupiny k jednotkám zabezpečení bojové činnosti na VS,
- instruktor kulturně výchovné činnosti na TVS (zároveň může být předsedou DO KSČ u týlu).

Ukázalo se jako výhodné tyto funkcionáře rozdělovat pokud možno stále ke stejné jednotce, aby po poznání hlavních funkcionářů a situace jednotky mohli účinněji působit. Po splnění určitého bojového úkolu (prolomení obrany, odrazení protizteče, přechodu vodního toku atd.), v době, kdy je to z hlediska bojové činnosti možné, se příslušníci politické skupiny vracejí na VS útvaru, informují ZVP, seznamují se s celkovou situací a podle potřeby opět vyjíždějí. Informovanost musí být oboustranná, to znamená také od ZVP útvaru k ZVP jednotek. Kromě funkcionářů politického aparátu se využívají jak technická pojítka, tak i spojky a směroví důstojníci.

V průběhu útoku je nutné, aby SPP byla zaměřena na rozvíjení odvahy a statečnosti vojáků, na jejich vedení k rychlému překonávání zamořených a zničených prostorů, vodních překážek a zá-

tarasů, na rychlý manévr palbou a pohybem, na udržování nepřetržité součinnosti a směle odrazení nepřátelských protiztečí.

Kromě toho u velitelů a štábů je nutné zaměřit SPP na reálné hodnocení situace, rychlé přijetí správného rozhodnutí a jeho včasné předání podřízeným. Velitelé budou při rozhodování brát v úvahu morálně politický stav jednotek, který podstatně ovlivní účinnost SPP. Důležitá bude i přesná znalost úkolu veliteli, politickými pracovníky, funkcionáři KSČ a SSM a jejich příkladnost při plnění tohoto úkolu.

V době postupu vpřed, kdy probíhá bezprostřední boj, můžeme tyto úkoly zabezpečovat zejména příkladností velitelů, komunistů a svazáků, osobní agitací příslušníků stranických a svazáckých aktivů a členů bojového aktivu, bojovými letáky, bleskovkami. Na štábu útvaru je možné podle potřeby i za této situace (pokud se nepřesunuje) provést krátkou schůzi vybraného aktivu nebo stranické skupiny.

Po splnění úkolu, během přestávky v bojové činnosti velitelé jednotek se svými ZVP organizují porady aktivu, vedoucí stranických skupin (předsedové organizací) svolávají schůze komunistů a svazácké výbory porady svazáckého aktivu. Vydávají se bleskovky nebo nástěnné noviny, kde se popularizují nejlepší jednotky a jednotlivci. Na velitelském stanovišti útvaru se osvědčilo, aby při krátké schůzi ZO KSČ velitel nebo náčelník štábu stručně zhodnotil dosavadní průběh bojové činnosti, poukázal na nedostatky zejména v rozhodovacím procesu a ve velení jednotkám a usměrnil pozornost štábu na úkoly, které bude nutné plnit v dalším období.

Ve střetném boji přispívá SPP k udržení pohotovosti k okamžitému rozvinutí do bojové sestavy a k rychlému a odvážnému manévru do boku i silnějšího nepřítele, což především vyžaduje rozhodnou a iniciativní činnost velitelů a vysoký morálně politický stav všech vojáků. Formy SPP budou v této situaci obdobné jako v průběhu bojové činnosti za útoku.

V obraně se zaměřuje SPP na posilování vysoké bojové aktivity, vytrvalost a houževnatost vojáků, na pochopení dočasněho charakteru obrany, na rychlé vybudování odolné, protitankové a aktivní obrany, na dodržování zásad ochrany proti zbraním hromadného ničení a maskování, na boj proti panice a pasivitě, na organizování a obnovu palebného systému atd. Zvláštní pozornost zasluhují jednotky v bojovém zajištění a na předem určeném postavení.

Bude-li obrana zaujímána mimo dotyk s nepřítelem, bude se až do doby zahájení nepřátelského útoku využívat obdobných forem a metod stranickopolitické práce jako ve vyčkávacím prostoru (schůze komunistů a svazáků, politické informace, vyhlásování a vyhodnocování krátkodobých soutěží, přehledy tisku, polní nástěnné noviny atd.). Bude-li obrana zaujímána v dotyku s nepřítelem, mohou být formy a metody různé podle toho, v jakém pořadí a pod jak silným tlakem budou jednotky do obrany přecházet. Mezi nejúčinnější a nejčastější (zejména u prvo sledových jednotek) mohou patřit: osobní agitace, příkladnost velitelů, členů aktivu, bleskovky, výzva a pomoc radou i skutkem. U jednotek druhého sledu, záloh a na místech velení útvarů se bude často používat i dalších forem.

Mezi důležité úkoly SPP při taktickém cvičení patří i její účinnost v tzv. **závěrečné etapě cvičení**.

Po vyhlášení signálu k ukončení cvičení musí jednotky a štáby splnit celou řadu náročných úkolů. Tak např. soustředit se v určeném prostoru, což je často spojené i s náročným přesunem v terénu, připravit techniku pro přesun do posádky včetně zabezpečení dostatečného odpočinku pro řidiče, přesunout se do posádky, doplnit a ošetřit bojovou techniku. Náročnost SPP v tomto období spočívá v tom, že většinou pozornost a aktivita lidí včetně velitelů poklesne, někdy dojde i k určitému poklesu kázně, a proto je nutné vysvětlovat, že skončilo cvičení pouze z hlediska taktického, že však jeho skutečný konec bude až po uvedení techniky a materiálu do opětné bojové pohotovosti v posádce.

Přesun do posádky, zpravidla kombinovaný po ose a po železnici, si vyžadá plné úsilí velitelů, politických pracovníků a stranických organizací. K tomu je nutné rozdělit politické pracovníky na jednotlivé převozy a proudy. Před zahájením přesunu se osvědčuje organizovat krátké schůze stranických a svazáckých organizací, kde řešit jak přesun, tak i čin-

nost v posádce po návratu a při ošetřování bojové techniky.

Po příjezdu, po kontrole úplnosti osob, zbraní a techniky je nutné zaměřit úsilí SPP nejen na vojáky, kteří ošetřují bojovou techniku, ale především na mladé velitele a náčelníky, kteří ošetřování řídí, aby pochopili nutnost této činnosti a její přednost před odchodem k rodinám. Důležitou úlohu hraje schopnost řídicích orgánů (technická služba útvaru) připravit, zorganizovat a rozdělit včas potřebné plochy pro ošetřování tak, aby nedocházelo ke zbytečným prostojům a nepořádkům. Vzhledem k únavě lidí to má zvýšený vliv na morálku a kázeň, ale i na bezpečnost práce. Neméně důležité je i to, aby tyto práce řídili velitelé a náčelníci za přítomnosti politických pracovníků. Po uvedení jednotek do plné bojové pohotovosti cvičení končí.

Abyste taktické cvičení splnilo zcela svůj cíl, je nutné uskutečnit po jeho skončení konkrétní **vyhodnocení činnosti** útvaru a jednotek až do jednotlivců.

Vyhodnocení by mělo postihnout jak splnění úkolů po taktickoodborné stránce, tak i splnění úkolů vytyčených pro SPP. Přitom bude nutná úzká součinnost velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací, aby velitel ve stejné oblasti neudělal jiný závěr, než ZVP nebo výbor stranické organizace.

Důležitou součástí hodnocení cvičení bude i uzavření a vyhodnocení socialistické soutěže a přijatých závazků. Výsledkem hodnocení by pak měla být přijatá opatření k odstranění nedostatků a popularizace a zevšeobecnění získaných kladných zkušeností ve SPP pro další činnost.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že nepřetržitá SPP s využitím optimálních forem a metod přináší požadovaný efekt. Základem toho je to, že jsou dodržovány hlavní principy SPP, že velitelé a náčelníci pro ni vytvářejí dostatečný prostor a sami se na její realizaci aktivně podílejí, že političtí pracovníci jsou dostatečně teoreticky i prakticky připraveni, že se na ní podílejí i ZO KSČ a SSM.